

SIGURD EVENSMO:

Jeg møter Fehmers hustru

Anni Fehmer.

Wiesbaden

En tysk kvinne-
skjebne — og en
samtale uten
kommentar.

Siegfried og Anni Fehmer.

Fra Arbeiderbladets utsendte medarbeider. —

Wiesbaden.
Adressen jeg hadde fått oppgitt var Geisbergstrasse, men hennes navn sto ikke på tavlen i trappeoppgangen. En del av huset var rast sammen, og kanskje det var der hun hadde bodd. Mens jeg sto i oppgangen, kom et ungt par forbi. Forekomme- de og med alskens anvisninger fortalte de at hun var flyttet til en annen kant av byen.

Et par timer senere gikk jeg til den nye adressen. Det var et fire-etasjes hus, og familien i første kjente ikke hennes navn da jeg ringte på. Men en kvinne kom løpende ned trappen og spurte om jeg søkte Anni Fehmer. Så viste hun meg vei. Senere fikk jeg vite at halve huset hadde holdt utkiikk etter mennene i uniform som hadde spurt etter henne i Geisbergstrasse. Det hender at av- standene i en storby blir små.

En dør gikk opp, og en middels høy, mørkhåret og mørkøyet kvinne i begynnelsen av 30-årene sto foran meg. Utan å si noe trådte hun til side, viste meg inn i rommet og lukket døren bak oss.

— Fru Fehmer, jeg er nordmann — Jeg fikk ikke sagt mer. Hun brøt sammen i voldsom gråt og dekket ansiktet med hendene mens hele skikkelsen dirret. Et par ganger prøvde hun å si noe, men gråten kvarte ordene. Og hun ble bare sittende foran meg med tårene strøm- mende over kinnene og de knyttede hendene presset mot munnen. Dy- nene var fulle av håpløse fortvilelse.

Endelig fikk hun fram ordene: — Han er hengt, ikke sant? — Deres mann sitter fengslet i Oslo, fru Fehmer.

Hun brøt sammen på nytt, men støttet gjennom gråten mens hun hele tiden så på meg med oppspilte øyne:

— For — to måneder siden — kom folk og sa — til meg — at — han — var — hengt. Alltid kommer folk løpende til meg — og sier — de har hørt i radio — at han er hen- rettet — og ikke skutt — men hengt, hengt! Jeg vet ingenting, jeg løper hit og dit, dag etter dag — til amerikanerne og til vårt eget politi, og ingen vet noe, ingen kan si meg noe. Bare de menneskene som kommer til meg fordi de har hørt i ra- dio —

Stemmen var ennå fortvilet, men hun snakket fastere og fortere mens hun stirret på meg som for å for- visse seg om at jeg var til, at jeg kom fra Norge og at jeg visste noe.

— Jeg kan bare si at Deres mann vil bli stilt for retten.

Samtalen som fulgte, ble ofte av- brutt av gråt, men det var tydelig at bare dette å få vite noe virket som en lettelse, enda jeg ikke ga henne noen illusjoner.

— Deres manns sak er meget alvorlig, fru Fehmer.

— Jeg vet det — og det er for- ferdelig, forferdelig. Jeg forstår in- gen ting.

— Kjennt De ikke arten av hans arbeid?

— Jeg herte bestandig bare om plikten, plikten. At det gjaldt å verge tyske liv, ikke annet.

Plutselig blir de merke øynene fulle av bitterhet:

— Det var alltid den forbannede politikken som trengte sitt annet til side — kjærligheten, alt. Jeg er kvinne og har aldri brydd meg om politikk, aldri tilhørt partiet, selv om jeg mente at Hitler var en god mann for Tyskland, så lenge vi hadde fred. Men Wölfchen (det er et kjæleavn, Fehmers fornavn er Wollgang Siegfried) — han gikk opp i politikken med hele sin sjel, og — og — vi har vært gift i 11 år, og av dem tok krigen de 6.

— Når så De barn siste gang? — I august i fjor. Da var han her nede som rekonvalesent etter skuddet i hodet, Da vet. Da visste

han at krigen var løpt, og likevel, likevel gikk han videre —

— Nå, da hun er blitt roligere, forteller jeg henne noen trekk av tys- kernes frammarsj i Norge. Hun hø- rer spent etter, rister av og til på hodet. Så sier hun:

— Jeg mener ennå at Hitler var en god mann for Tyskland så lenge vi hadde fred. Men han ble gal, full- stendig vanvittig! — og trakk oss alle inn i ulykken.

Med oppriktig, lidenskapelig bit- terhet fortsetter hun:

— Jeg har satt fingertuppen på kartet i atlasen, og den dekket hele Tyskland. Og dette landet, denne vesle flekken på kartet, skulle seire over hele verden! — Gjøring sa at vi kunne kalle ham for Mayer, om det noensinne kom et fiendtlig fly inn over oss! Vet De hva vi sa hver gang luftvernstrenene gikk? «Nå!» — der er Mayers waldhorn —

Hun tar seg over øynene: — Til- gi meg, jeg kan ikke samle tankene mer, de flyr hit og dit. For Tyskland er all ting forbi, alle dere andre folk kommer til å hate oss bestandig.

Men jeg elsker ham! Politikken tok ham fra meg, og jeg vet også at han hadde en norsk pike. Det betyr ingen — ingen ting! Bare han selv betyr noe. Kanskje De ikke kan tro meg, men han har vært så god, så varm — og vi var så lykkelige. Jeg skulle hatt et barn for 1½ år siden — heller ikke det fikk jeg. Det ble abort. Nå vet jeg ingen ting mer. Det er forbi alt sammen.

Jeg arbeider hos amerikanerne, vasker og steller. Så er jeg ikke sul- ten. Og jeg har fått dette værelset å bo i. Nei, leiligheten i Geisbergstrasse er ikke ødelagt, men den ble gitt til en jødisk familie, og jødynnen viste meg ut og overtok møblene og det hele fordi jeg er gift med en mann i Gestapo! Men ikke misforstå meg: Jeg klager ikke, for alt dette betyr

ingen ting. Jeg hørte aldri hjemme blant kvinnene til nazi-pampene. Da jeg hadde aborten, lå jeg ikke på det fine stedet for SS-kvinnene, men på et tredjeklasses kommunalt sy- kehus. Nei, alt dette betyr ingen ting.

Men en må ha noe å leve for. — Øynene hennes fylles på ny av tårer, men nå renner de stille:

— Folk har fortalt meg at han gråt i fengslet. Også det hadde de hørt i radio.

— Jeg har lest det. Men det var ikke korrekt.

— Ajo, det er nok sant. Krimi- nalist — han!

Det er en underlig blanding av fortvilelse, bitterhet, ømhet og ironi i stemmen.

— Han var en av våre farligste motstandere, fru Fehmer.

— Jeg kan ikke forstå det. Han som gikk i fellaen fordi han var for glad i Schock! (Fehmers schäfer.) Jeg vet det. Enda han hadde gjort seg, måtte han bruke telefonen for å høre om Schock! Han som selv har av- lyttet tusener av telefoner. En im- ponerende, kriminalist! —

Men ironien i stemmen blir borte, det blir bare bittert vemod igjen:

— Vi var så lykkelige de første årene. Han var begynt i politiet, så vi hadde nok å leve av. Men så ble han trukket lenger og lenger inn i arbeidet, inn i plikten, og inn i ka- meratskapet. Vet De, det har spilt en veldig rolle for ham — han har aldri sviktet en kamerat. Og han var for- ferdelig skuffet da en norsk venn han hadde, viste seg å være — ja, ville bortføre ham til engelskmennene. Hvis jeg skulle undre meg over at han også hadde fått en norsk pike, måtte det være fordi han var så sterkt knyttet til kameratskapet med sine venner, så — jeg tenkte — kanskje det var nok —. Men det betyr slett ingen ting —

Hun gråter ikke lenger. Det li- denskapelige ansiktet med de mørke øynene er blitt rolig. Hun be- gyinner å fortelle minner og vil gerne vise meg fotografier. Over dem blir hun neste livlig. Også hun har vært i Norge et par ganger under krigen, og der er de vakreste kvin- ner hun har sett. Og hun forteller meg at Fehmer var så glad i Norge, at han gjerne ville vende tilbake dit når krigen var forbi —

Så skyter dagen og virkeligheten fram foran minnene i det splittede sinnet. Hendene med fotografiet syn- ker:

— Nå har jeg ingen ting mer å leve for, hvis — Je går til amer- ikanerne og gjør arbeidet mitt og er ikke sulken. Det er alt.

Og tankene flyr hit og dit — Fra rommet ved siden av Anni Fehmers kommer en jublende duett fra «Figaro». Kunstnere fra Wies- baden Stadtheater er stuvet sam- men der og holder prøve.

Sigurd Evensmo.